

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 773/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Kelan etuuksien hakemisprosessin järjeistämistä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Arja Juvosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 773/2022 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä erikoislääkärin todistusten hyväksymisajan pidentämiseksi Kelassa ja muuttaakseen menettelyä niin, että Kela hyväksyy suoraan erikoislääkärin lausunnon etuuksia haettaessa, ja muuttaakseen kuntoutusta koskevien päätösten pituuden vuodesta kolmeen vuoteen kustannusten, terveydenhuollon ja Kelan resurssien säästämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kansaneläkelaitos (jäljempänä Kela) tarvitsee useiden eri etuuksien myöntämisedellytysten täyttymisen selvittämiseksi ja etuusasian ratkaisemiseksi lääkärinlausuntoja ja –todistuksia. Kela arvioi asiakkaan oikeutta etuuteen tai kuntoutukseen lääketieteellisen arvion osalta lääkärinlausunnosta tai todistuksesta ilmenevien tietojen perusteella. Eri etuuslaeissa säädetään perusteluineen erikseen kyseisen etuuden myöntämisedellytysten täyttymisen arvioinnin osalta tarvittavista tiedoista ja selvityksistä, myös lääketieteellisistä selvityksistä.

Lääkärinlausuntojen voimassaololle ei ole esimerkiksi sairauspäivärahan osalta erikseen säädetty aikarajaa. Lausuntojen ajantasaisuutta koskevat vaatimukset perustuvat siten Kelan omaan arviointiin. Tältä osin sääntelyn kehittämisen tarvetta olisi syytä arvioida.

Asiakkaiden keskinäisen yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta ei ole mahdollista perustaa etuuspäätöstä tai siihen liittyviä muutoksia yksinomaan asiakkaan omaan kokemukseen terveydentilastaan tai muuttuneen terveydentilakokemuksen perusteella asiakkaan omasta aloitteestaan hankkimaan selvitykseen.

Kela järjestää muun muassa fysioterapiaa vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapioina Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005, kuntoutuslaki) mukaisesti. Vaativa lääkinnällinen kuntoutus perustuu kuntoutuslain 9 §:n 4 momentin mukaan julkisessa terveydenhuollossa laadittuun kuntoutusuunnitelmaan, joka on voimassa vä-

hintään vuoden ja enintään kolme vuotta. Hyvinvointialueen järjestämästä lääkinnällisestä kuntoutuksesta ja kuntoutusuunnitelman laatimisesta säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 29 §:ssä.

Mikäli kuntoutusuunnitelman laatii jokin muu taho kuin julkinen terveydenhuolto, edellytetään julkisen terveydenhuollon hyväksyntä kuntoutusuunnitelmalle, koska julkisella terveydenhuollolla eli hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain perusteella velvollisuus järjestää kuntoutusuunnitelman mukainen lääkinnällinen kuntoutus, jos sen järjestäminen ei ole Kansaneläkelaitoksen vastuulla. Yksityinen palveluntuottaja ei voi kuitenkaan laatia kuntoutusuunnitelmaa silloin, jos palveluntuottaja toimisi sekä henkilön kuntoutusuunnitelman laatijana että hänen kuntoutuspalvelunsa tuottajana Kansaneläkelaitoksen järjestämässä kuntoutuksessa. Kuntoutusuunnitelma ei velvoita Kelaa lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämiseen, vaan se on suositus, jota Kela käyttää muiden käytössään olevien tietojen ohella kuntoutuspäätöksen tekemiseen.

Kuntoutusta hakevien yhdenvertainen kohtelu edellyttää, ettei potilasta hoitava lääkäri ratkaise potilaansa oikeutta Kelan järjestämään kuntoutukseseen. Hoitavan lääkärin ensisijaisena tehtävänä on edistää potilaansa terveydentilaa ja päättää hänen hoidostaan. Lisäksi hoitavan lääkärin tehtävänä on antaa Kelalle kuntoutusasian ratkaisemiseksi tarvittava lääketieteellinen selvitys. Nämä tiedot on kirjattava potilasasiakirjoihin siten, että potilaan toiminta- ja työkykyä, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia on mahdollista arvioida Kelassa objektiivisin perustein. Kelan asiantuntijalääkäri toimii kuntoutuslainsäädännön soveltajana vastaten ensisijaisesti kuntoutusratkaisua koskevasta lääketieteellisestä asiantuntemuksesta. Hän tekee potilasasiakirjojen perusteella lääketieteellisen arvion siitä, täytyvätkö haetun kuntoutuksen myöntämisedellytykset hakijan osalta. Asiantuntijalääkärin tehtävänä on suhteuttaa hakijan tilanne muiden hakijoiden tilanteisiin sekä kuntoutusoikeutta arvioitaessa noudatettavaan yleiseen ratkaisu- ja oikeuskäytäntöön.

Kuntoutuspäätöksen kesto on vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapioiden kestoista kolme vuotta. Kuntoutuspäätöksen kestoan vaikuttavat monet asiat, kuten vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen periaatteet, asiakkaan ikä ja hänen tilanteensa vakiintuneisuus, jolloin arvioidaan sitä, miten asiakkaan sairautta ja siihen liittyvän rajoitteen aiheuttamaa kuntoutuksen tarvetta voidaan arvioida kuntoutusuunnitelman voimassaolon ajalle. Eri sairauksien aiheuttamat rajoitteet voivat muuttua esimerkiksi lapsen kasvaessa ja kehittyessä.

Kela on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toiminnan valvonta kuuluu eduskunnan valitsemille valtuutetuille. Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole toimivaltaa ohjata Kelaa tai puuttua Kelan toimintaan tai sen tekemään yksittäiseen etuuspäätökseen. Oikeusturvan takaamiseksi etuuden hakijalla on oikeus muutoksenhakuelimille valittamalla hakea muutosta Kelan päätökseen.

Helsingissä 10.3.2023

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen